

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

**Odjel gradske uprave za razvoj, urbanizam,
ekologiju i gospodarenje zemljištem**

KLASA: 350-01/14-03/12

URBROJ: 2170/01-01-00-14-1

Rijeka, veljača 2014.

MATERIJAL ZA GRADONAČELNIKA
za donošenje

**PREDMET: Prijedlog pilot projekta - Uspostava prvog riječkog zajedničkog urbanog vrta
pod nazivom "Zelena zona"**

PRIPREMILA:

Tanja Saulig Brajdić, mag.mol.biol.

RAVNATELJICA:

Eda Rumora, d.i.a.

Pročelnik:

Srđan Škunca, d.i.a. i g.

UVOD

Udruga za promicanje urbane agrikulture i održivog razvoja "Zona 00" iz Rijeke obratila se Gradu Rijeci zamolbom za uspostavljanje urbanog vrta u gradu Rijeci, po uzoru na slične vrtove koji su uspostavljeni u Republici Hrvatskoj i u svijetu.

IDEJA, SVRHA I KORISTI URBANIH VRTOVA

Zajednički urbani vrtovi u proteklih se desetak godina otvaraju u velegradovima poput New Yorka, Tokya, Londona ili Berlina do manjih urbanih centara diljem svijeta. Iako su prvotno zamišljeni kao zelene površine u visoko urbaniziranim zonama u kojima pojedinci uzgajaju hranu i rekreativno prakticiraju vrtlarstvo, urbani vrtovi pokazali su se kao središta primjene niza aktivnosti i društvenih dobrobiti. Mjesta su edukacije o ekološkom vrtlarstvu i bioraznolikosti, razmjene različitih znanja, vještina i tradicija, jačanja zajednice i dobrosusjedskih odnosa kroz vrijednosti socijalne inkluzije i međugeneracijske solidarnosti, promoviraju zdravlje i kontakt s prirodom, imaju terapijski učinak te kroz proizvodnju vlastite hrane razvijaju samoodgovornost i samostalnost.

Nastanak urbanih društvenih vrtova unutar svjetskih urbanih središta prati jaka podrška lokalnih vlasti kao odraz cijelog niza lokalnih politika od brige za klimatske promjene i sigurnosti dostupnosti hrane preko zdravstvenih i socijalnih mjera, kao i jačanja zajednice kroz stvaranje prostora za rekreacijsko vrtlarstvo i druženje.

URBANI VRTOVI U HRVATSKOJ

Istovremeno se slične inicijative razvijaju i u nekoliko drugih gradova u Republici Hrvatskoj. U Varaždinu je udruga Gredica u suradnji s Gradom pokrenula "Čudesne vrtove", u Ivanić Gradu je na inicijativu lokalnih vlasti otvoren "Gradski vrt" 6 lokacija, u Puli je otvoren mali društveni vrt u dvorištu Kulturnog centra "Karlo Rojc", u Belišću je na inicijativu lokalnih vlasti građanima ponuđeno na besplatno korištenje 150 parcela u svrhu lakšeg preživljavanja recesijskog perioda, a u Zagrebu su uspostavljeni urbani vrtovi na 4 lokacije s ukupno 420 parcela, te je u planu otvaranje još 500 parcela.

Urbani vrtovi u gradu Zagrebu

Čudesni vrt u Varaždinu

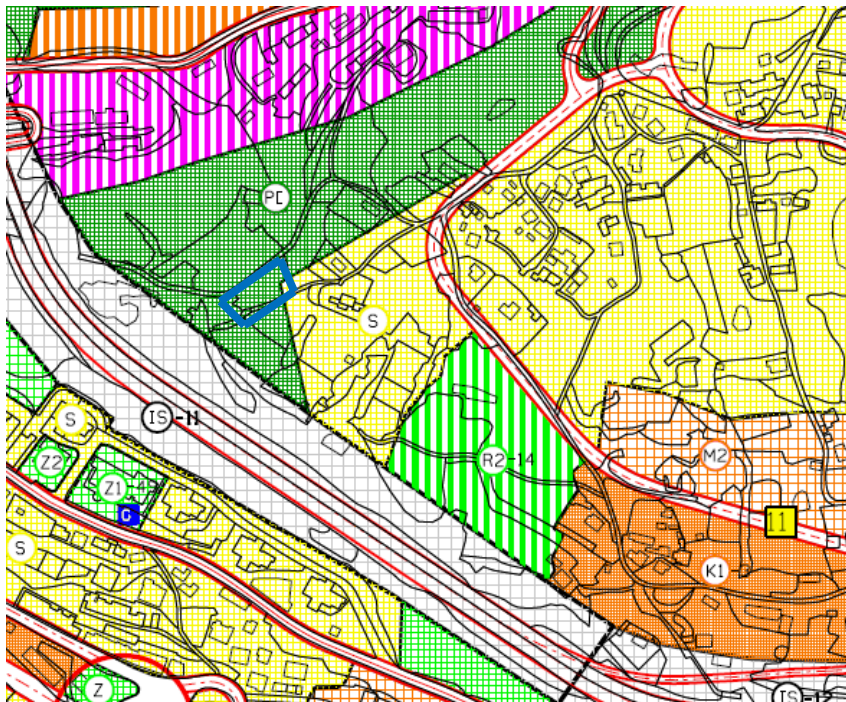
Urbani vrt u Virovitici

URBANI VRT U GRADU RIJECI

Zbog specifične prostorne konfiguracije i obuhvata od 44 km², potencijalne lokacije urbanih vrtova na području grada Rijeke značajno su limitirane. Treba, doduše, upozoriti kako u gradu Rijeci postoji dugogodišnja praksa iznajmljivanja gradskog zemljišta građanima za tzv. poljoprivrednu proizvodnju. U pravilu, riječ je o privremenom korištenju do privođenja zemljišta planiranoj namjeni. Međutim, u primjeru realizacije projekta *urbanog vrta*, riječ je o lokaciji smještenoj u području istovrsne namjene, dugoročno utvrđeno prostorno-planskom dokumentacijom, te o ekološkom pristupu obradi zemlje i proizvodnji.

Suradnjom Udruga Zona 00 i OGU za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem pronađena je i određena prikladna lokacija za uspostavu Prvog riječkog urbanog vrta. Riječ je o zemljištu u neizgrađenom području na k.č. 894/2 i 895 k.o. Stari grad, u vlasništvu Grada Rijeke, ukupne površine 2.509,00 m², na razmeđi dvaju mjesnih odbora (MO Škurinjska Draga i MO Brašćine-Pulac), sjeverno od riječke zaobilaznice. Odlukom o Generalnom urbanističkom planu grada Rijeke (SN PGŽ 7/07, 14/13) zemljište se nalazi u području namjene PŠ – ostalo poljoprivredno tlo i šume, dok je manjim dijelom regulirano Urbanističkim planom uređenja Lukovići-Brašćine-Pulac (SN PGŽ 22/07) sa namjenom Z – zaštitne zelene površine.

Terenskim obilaskom lokacije utvrđeno je da je lokacija izrazito pogodna jer se radi o zemljištu koje godinama nije korišteno i nije zagađeno, te je stoga pogodno za poljoprivredu koja se bazira na ekološkim i permakulturnim principima. Uz to, nalazi se u blizini naselja i prometnica, te liniji 4 javnog gradskog prijevoza što ga čini dostupnim širem građanstvu. Također, komunalna infrastruktura (voda, električna energija) nalazi se u neposrednoj blizini (Ulica Zeleni put).

Izvod iz važeće prostorno planske dokumentacije – GUP grada Rijeke (SN PGŽ br. 7/07, 14/13)

Položaj vrta na ortofoto prikazu

Fotografije terena na lokaciji

DIZAJN I MODEL KORIŠTENJA VRTA

Tijekom studenog i prosinca 2013. godine članovi Udruge za promicanje urbane agrikulture i održivog razvoja "Zona 00" iz Rijeke u okviru 72-satnog tečaja permakulturnog dizajna pod mentorstvom konzultantica Zelene mreže aktivističkih grupa (ZMAG) iz Zagreba Gordane Dragičević i Sunčane Pešak izradili su prijedlog dizajna zemljišta na kojem se planira uspostaviti prvi riječki zajednički urbani vrt (dalje: ZUV).

U okviru pripreme za izradu dizajna analizirano je postojeće stanje terena kroz pet ključnih elemenata uključujući analizu postojeće flore i faune, tla, zraka, vode i energije. Posebna pažnja posvećena je promišljanju različitih načina za informiranje i uključivanje javnosti u pripremu i provedbu projekta uspostavljanja ZUV-a. Jedan od prvih koraka u tom smislu trebao bi biti upoznavanje članova kućanstava u ulici Zeleni put (kućni brojevi 5, 7 i 9), kao najbližim "susjedima", s cjelokupnim projektom uz poziv na njihovo aktivno uključivanje u provedbu istog. Drugi važan korak je upoznavanje lokalne zajednice s prijedlogom projekta i dizajna ZUV-a.

Radi preglednosti dizajn ZUV-a podijeljen je u nekoliko dijelova ili zona.

Prva zona predstavlja zajednički prostor za sve korisnike vrta. U njemu bi trebala biti smještena alatnica (vrtna kućica) za spremanje alata i drugih potrepština za uspostavljanje i funkcioniranje ZUV-a. Ukupna površina alatnice bit će do 20m², u skladu s posebnim propisima. Alatnica će imati i funkciju sakupljanja kišnice s krova koja će biti skladištena u cisterni/tanku postavljenom uz sam objekt. U produžetku alatnice bit će postavljene drvene klupe i stolovi za održavanje edukacija.

Druga zona podudara se s najplodnijim dijelom zemljišta i u potpunosti će biti stavljena u funkciju uzgoja hrane kroz zajedničke edukativno-eksperimentalne i začinski vrt te individualne gredice. Sve gredice su raspoređene tako da prate nagib terena čime se maksimalno koristiti mogućnost sakupljanja i zadržavanja oborinskih voda (kanalići uz gredice).

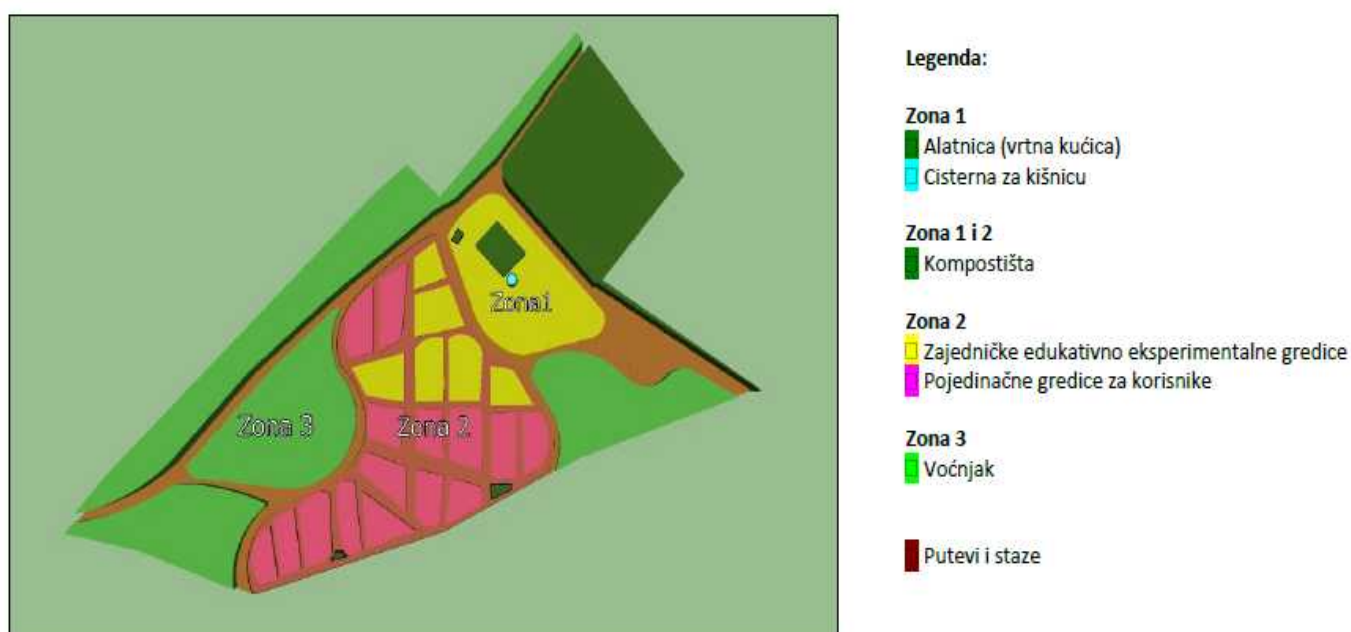
Predviđeno je uspostavljanje gredica za pojedinačne korisnike različitih površina (od 15 do 25 m²) i za zajednički edukativno-eksperimentalni dio ZUV-a, ukupne površine oko 1000 m². Jedna od gredica bit će i zajednički začinski vrt. Predviđena su 3 kompostišta. Točan broj i raspored bit će definiran naknadno.

U **trećoj zoni** uzgajat će se grmoliko bobičasto voće, njegovati će se postojeće samoniklo bilje, a uz pristupni put na zapadnoj strani zemljišta te na južnom dijelu parcele uspostaviti će se mediteranski voćnjak autohtonih sorti Voćke će biti sadene na ovoj lokaciji jer je taj dio zemljišta nešto siromašniji u odnosu na drugu zonu kamo je planirano uspostavljanje gredica. Na sjevernom dijelu vrta zadržat će se postojeća vegetacija.

Iako je interes za korištenjem gredica u prvom riječkom ZUV-u iznimno velik (prema rezultatima on-line istraživanja koje je "Zona 00" provela krajem studenog 2013. godine od 191 ispitanika njih 128 (67%) zainteresirano je za obrađivanje vlastite gradice u ZUV-u), uspostavljanje ZUV-a i obrada pojedinačnih gredica zamišljeno je kao pilot projekt uz mogućnost njegova nastavka, širenja i nadogradnje.

Uspostavljanje ZUV-a odvijat će se u fazama i, u najvećoj mjeri, kroz praktične edukativne radionice (uspostavljanje i priprema gredica za sadnju, kompostiranje i drugo) za koje je također iskazan velik interes građana Rijeke. Prema rezultatima prije spomenutog istraživanja 184 (96%) ispitanika iskazalo je interes za teme koje se tiču ekološkog uzgoja hrane. Najveći interes ispitanici su iskazali za sudjelovanje na radionicama uzgoja hrane na malim prostorima (140), prepoznavanja samoniklog bilja (133), osnova vrtlarenja (104), pripreme gredica za ekološki uzgoj hrane (104), kompostiranja (87) i sjemenarstva (82).

Skica prvog riječkog zajedničkog urbanog vrta „Zelena zona“

Jedan od ključnih preduvjeta za korištenje individualnih gredica bit će preuzimanje obveze obrade vrta primjenom načela organskog/ekološkog/biološkog vrtlarenja te zabranu korištenja sintetskih gnojiva i kemijskih pripravaka za suzbijanje korova, štetnika i slično. U Pravilniku za korisnike gredica u zajedničkom urbanom vrtu "Zelena zona" bit će definirana i druga prava i obveze korisnika, kao i postupak dodjeljivanja gredica, zajedničko korištenje postojećih resursa, prestanak korištenja i drugo, a svi korisnici prije početka korištenja gredica bit će dužni prihvatiti Pravilnik i potpisati Pristupnicu za korištenje gredice.

USPOSTAVA URBANOG VRTA U GRADU RIJEKI

Odjel gradske uprave za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem prepoznao je vrijednost ovog projekta, te predlaže provođenje pilot-projekta uspostave prvog riječkog urbanog vrta "Zelena zona" u suradnji s Udrugom za promicanje urbane agrikulture i održivog razvoja "Zona 00" iz Rijeke.

Urbani vrt donosi i njeguje mnogo pozitivnih vrednota za lokalnu zajednicu. On postaje središte edukacije o ekološkom vrtlarenju, biološkoj raznolikosti i zaštiti prirode i okoliša općenito. Mjesto je promocije zdravlja i suživota s prirodom, dok istovremeno jača dobrosusjedske odnose i zajednicu.

Predstavlja jedno novo zeleno lice grada kroz revitalizaciju zapuštenog zemljišta, čime građani dobivaju novi edukativni sadržaj i zonu za rekreaciju i relaksaciju.

Grad Rijeka stoga bi zajedno s Udrugom „Zona 00“ pokrenuo pilot projekt na lokaciji Zeleni put, veličine 2.509 m², na k.č. 894/2 i 895 k.o. Stari grad.

Grad Rijeka ustupio bi naprijed opisano zemljište Udruzi radi uspostave urbanog vrta.

Udruga "Zona 00" bi zajedničkim radom članova Udruge i korisnika vrta isti uredila prema predloženom prijedlogu. Odnose s korisnicima vrta regulirala bi Udruga, načelom dobrog gospodara, primjenjujući Pravilnik za korisnike gredica u zajedničkom urbanom vrtu "Zelena zona" i Pristupnice za korištenju gredice.

Udruga će urediti zajedničke edukativno-eksperimentalne gredice i provoditi edukaciju koja će biti namijenjena svim zainteresiranim građanima.

O napretku pilot projekta Udruga će Gradu Rijeci podnositi tromjesečna izvješća a nakon isteka godine dana i godišnje izvješće.

USTUPANJE ZEMLJIŠTA NA KORIŠTENJE

Zakup građevinskog zemljišta u vlasništvu Grada putem provođenja javnog natječaja, reguliran je Odlukom o građevinskom zemljištu („Službene novine Primorsko-goranske županije“ br.48/09 i 14/13) a početna visina zakupnine određena je Cjenikom građevinskog zemljišta („Službene novine Primorsko-goranske županije“ br.18/10) i za navedenu lokaciju i namjenu (poljoprivredna obrada) iznosi 2 kn/m² godišnje.

Napomena : Prijedlogom Izmjena i dopuna Odluke o građevinskom zemljištu (postupak u tijeku okončano savjetovanje s zainteresiranom javnošću) određena je i mogućnost davanja u zakup zemljišta „radi korištenja za ekološku proizvodnju hrane osobama koje su registrirane za obavljanje djelatnosti“. Po donošenju navedenih izmjena i dopuna, uslijediti će i dopuna Cjenika građevinskog zemljišta kojim će se za ovu namjenu (ekološka proizvodnja hrane) predložiti zakupnina u simboličnom iznosu.

Obzirom da se, u ovom slučaju, radi o zemljištu na neizgrađenom području, koje nije građevinsko, već sukladno Generalnom urbanističkom planu grada Rijeke ima namjenu „ostalo poljoprivredno tlo i šume“, a imajući u vidu posebnost i kvalitetu projekta kojom se povećava ekološka svijest, socijalna inkluzija te održivi razvoj grada u cjelini, predlaže se da se naprijed opisano zemljište Udruzi ustupi na korištenje bez naknade, na rok od godine dana. Po isteku jedne godine, Grad Rijeka sagledati će rezultate pilot projekta, donijeti odluku o daljnjoj provedbi, sudjelovanju Grada Rijeke u projektu i/ili reguliranju ugovornog zakupnog odnosa s Udrugom.

Slijedom navedenog Odjel predlaže da Gradonačelnik Grada Rijeke donese

ODLUKU

- 1. Odobrava se provođenje pilot-projekta u suradnji Grada Rijeke i Udruge za promicanje urbane agrikulture i održivog razvoja "Zona 00" iz Rijeke (dalje: Udruga) pod nazivom : Uspostava prvog riječkog zajedničkog urbanog vrta "Zelena zona", na lokaciji Zeleni put, površine 2.509 m². na k.č. 894/2 i 895 k.o. Stari grad**
- 2. U svrhu provođenja projekta, Grad Rijeka ustupa na korištenje zemljište u svom vlasništvu označeno kao k.č.broj 894/2 i 895 u k.o. Stari Grad, Udruzi za promicanje urbane agrikulture i održivog razvoja "Zona 00", bez naknade na rok od jedne godine od dana sklapanja odgovarajućeg ugovora.**
- 3. Zadužuje se Udruga, da urbani vrt „Zelena zona“ uspostavi i uredi prema prema predloženom i prihvaćenom prijedlogu i modelu.**
- 4. Zadužuje se Udruga za podnošenje tromjesečnih izvješća o napretku pilot projekta te godišnjeg izvješća nakon godine dana.**
- 5. Zadužuje se OGU za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem za realizaciju točke 2. te koordinaciju i praćenje aktivnosti vezanih uz točke 3. i 4. ove Odluke.**